

Спеціалізованій вченій раді К 20.149.01
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук Аврамової Ольги Євгенівни на дисертацію Гринька Павла Олександровича «Секундарні права у цивільному праві», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 –цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право

Актуальність теми дослідження. Встановлення особливостей секундарних прав у цивільному праві є актуальною проблематикою теорії та практики правозастосування. Потреба сучасного погляду на це питання пов'язана з тим, що секундарні права залишились практично поза увагою науковців. Секундарні права варто віднести до понять цивілістики, що ще формуються, у зв'язку з чим існують досі протилежні погляди серед науковців на них. Незважаючи на певну невизначеність секундарних прав, їх теорія активно продовжує формуватися у країнах Європейського Союзу. При цьому українське цивільне право окремо не визначає секундарні права в актуальних напрямках розвитку науки, не містить чіткого регулювання цих прав. Такий стан відбувається на фоні наукового обговорення взаємопов'язаності суб'єктивного права, правоздатності та секундарних прав. Можливість співвідношення цих категорій впливає з юридичної природи секундарних прав, що потребує окремого дослідження. Все це вказує на актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Ураховуючи прагнення України до європейської інтеграції, необхідно підкреслити, що секундарні права є елементом наукового пошуку європейських правників. Тому перед національною наукою постають не тільки прикладні питання, а і науково фундаментальні, зокрема у вигляді секундарних прав. На сьогодні, у вітчизняних наукових джерелах практично відсутнє визначення, класифікація секундарних прав, їх місце серед категорій

цивільного права. Розв'язанню цих питань і присвячено дисертаційне дослідження Гринька Павла Олександровича, актуальність і значущість якого не виникає сумнівів.

Дисертація П.О. Гринька спрямована на реалізацію положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. Роботу виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14, перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18 жовтня 2013 р. № 86/11, та в межах науково-дослідних тем Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації. Рецензована дисертація відзначається науковою новизною, умілим і творчим підходом до вирішення досліджуваних проблем, широким використанням наукових першоджерел з цивільного, авторського, корпоративного, цивільно-процесуального права. Робота базується на ґрунтовному аналізі існуючої судової практики, правовій публіцистиці, довідкових видань та імперичному матеріалі.

Теоретична база і методологічний арсенал дисертаційного дослідження зумовлений метою та особливостями предмета дослідження. Вважаю, що вдало сформульована мета дисертаційного дослідження дозволила дисертанту на основі системного аналізу наукових положень цивільного права і судової практики сформулювати низку нових наукових положень і висновків, а також надати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення наукового обґрунтування секундарних прав.

Аналіз змісту рецензованої роботи, її висновків і пропозицій дозволив переконатися, що використані автором методи дослідження забезпечили

отримання достовірних, обґрунтованих, науково та практично значущих результатів. Про обґрунтованість та достовірність основних результатів дисертаційної роботи свідчить те, що вони можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правотворчій діяльності, у правозастосовній сфері та навчальному процесі. Основні теоретичні положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Ознайомлення з дисертаційним дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Їх підґрунтям є достатні методологічна, теоретична, інформаційна та джерельна бази.

Заслуговує на увагу запропонований дисертантом авторський поділ теорій секундарних прав: а) теорія особливих правових можливостей, де секундарне право розглядається як можливість управомоченої особи реалізувати надане їй право в силу припису закону або договору; б) теорія заперечення, за якою спростовується існування секундарних прав; в) теорія ототожнення, при якій секундарне право – це суб'єктивне право; г) теорія правомочності, де секундарне право – це правомочність, яка входить до складу суб'єктивного права особи (стор. 49).

У роботі справедливо охарактеризовано суб'єктивне право як засновану на нормах об'єктивного права належну уповноваженому суб'єкту з метою задоволення його інтересів міру можливої і дозволеної поведінки, варіативність якої залежить від волевиявлення уповноваженої особи і забезпечується відповідними юридичними обов'язками інших учасників правовідносин, а також засобами і методами як державного, так і недержавного впливу (стор. 55).

Серед положень наукової новизни слід відзначити положення, що територіальна громада й держава, не можуть бути носіями секундарних прав, оскільки в силу психіко-вольових процесів вони не можуть реалізувати ці

права (стор. 137).

Логічним та обґрунтованим є висновок дисертанта, що такі правові категорії як правоздатність, суб'єктивне право, секундарне право поєднує та ознака, що вони є самостійними цивільно-правовими категоріями, які відіграють особливе місце в регулюванні цивільних правовідносин (стор. 60).

Окремо заслуговує на увагу твердження здобувача, що публічна оферта володіє ознаками секундарного права, оскільки така пропозиція спрямована до невизначеного кола осіб, а ситуація коли секундарним правом володіють усі по відношенню до одного не можлива (стор. 76).

Позитивним у роботі є те, що автором описуються різні правові можливості, що можуть визнаватися секундарним правом, зокрема вдало визначено процес формування секундарного права. Процес здійснення секундарного права можна представити таким чином: передумовою цього є виникнення інтересу до настання певного результату (наприклад, укладення договору), наступним етапом є його усвідомлення через призму вольової поведінки особи, яка своїм наслідком має здійснення секундарного права (стор. 89).

Заслуговує на увагу позиція, що припинення секундарного права може відбуватися у зв'язку зі здійсненням секундарного права, наслідком чого може бути або виникнення суб'єктивного права у певному правовідношенні, коли секундарне право поглинається суб'єктивним правом, або припинення правовідношення (стор. 91). Варто підтримати класифікацію секундарних прав (стор. 100-101).

Важливою складовою рецензованого дослідження є практична спрямованість його положень, висновків і результатів. Зокрема, дисертантом сформульовано низку конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері секундарних прав.

Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Оформлення дисертаційного дослідження зауважень не

викликає. Загальний аналіз змісту роботи свідчить про самостійність та цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне і практичне значення у правозастосовній, правотворчій, науково-дослідній сферах, а також у навчальному процесі.

Отже, наукова новизна дисертаційної роботи П. О. Гринька у значній мірі зумовлюється актуальністю дослідження. Висновки, зроблені дисертантом мають певну ступінь наукової новизни, відповідають загальному спрямуванню розвитку юридичної науки та вдосконаленню цивільного законодавства, що регулює секундарні права.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд з викладеним, у рецензованій дисертації є положення, які сприймаються неоднозначно, видаються суперечливими або потребують додаткового обґрунтування.

1. При розгляді ознак секундарних прав здобувач виокремлює такі: 1) втручання в правову сферу іншої особи шляхом здійснення односторонніх правочинів; 2) об'єктом цих прав виступає суб'єктивне право (потенційне або конкретне); 3) наявність стану пов'язаності інших осіб; 4) відсутність кореспондуючого обов'язку на стороні пов'язаної особи; 5) неможливість бути предметом будь-яких зобов'язань; 6) неможливість юридично запобігти здійсненню цих прав. Аналізуючи наведені ознаки викликає дискусію перша ознака. Відомо, що будь-яке право – це можливість. Така позиція стосується і секундарного права, адже при його здійсненні воно перетворюється у суб'єктивне право. Тому потребує обґрунтування доцільність виокремлення саме першої ознаки секундарних прав у вигляді: втручання в правову сферу іншої особи шляхом здійснення односторонніх правочинів. Це потребує окремого пояснення.

2. У підрозділі 3.1 визначено, що співвласник житлового будинку, іншої будівлі, споруди може зробити у встановленому законом порядку за свій рахунок добудову (прибудову) без згоди інших співвласників, якщо це не порушує їхніх прав. Така добудова (прибудова) є власністю співвласника,

